

Súčasnú francúzske maliarstvo v Bratislave

LADISLAV SAUČIN

I

Výstava „Súčasnú francúzski maliari“, usporiadaná v Bratislave vo februári až mrci 1966, bola zriedkavou príležitosťou, poskytujúcou možnosť súhrnného pohľadu na francúzske maliarstvo druhej tretiny nášho storočia. Stimulom nášho osobitného záujmu o toto podujatie bola jednak skutočnosť, že predmetom výstavy bolo umelecké obdobie, ktorého plynulé poznanie bolo nám v dôsledku historického vývoja veľmi sťažené a obmedzené, a jednak skutočnosť, že naša umelecká kultúra mala k francúzskemu umeniu a umeleckému prostrediu už oddávna relácie, ktoré sú — i pritom, že ich ešte nikto nebilancoval — hlboké a trvalé.

Sled týchto vzťahov siaha iste ďaleko do minulosti, no určitú pravidelnosť nadobúda až od 1840-tych rokov, keď vo Francúzsku a najmä v Paríži pobývajú či už študijne alebo pracovne viacerí umelci zo Slovenska (Imrich Emanuel Roth, Karol Herbsthoffer a i.), pričom sa najmä pobyt Bratislavčana Herbsthoffera pretiahol od roku 1847 do roku 1869. Parížske školenie (u slávneho Davida) mal však už pred Herbsthofferom neskorší portretista klasikov slovenskej literatúry J. Hollého a J. Kollára, maliar nemeckého pôvodu F. Lieder, ktorý sa roku 1830 usadil v Trnave a potom v Bratislave. Francúzske vzťahy k Slovensku sa pritom obmedzujú iba na dva umelecky hodnotné úryvky, a to v osobe romantického maliara Ludových Kostýmova Th. Valeria, ako aj litografa a divadelného maliara J. Bouleta, ktorý bol istý čas zamestnaný v Bratislave.

Nová vlna prílivu umelcov zo Slovenska najmä na parížsku École des Beaux-Arts prišla potom od druhej polovice 1850-tych rokov, keď v Paríži študujú a sčasti aj pracovne pôsobia Košičania

F. Klimkovič, E. Doby a najmä L. Horovitz (posledne menovaný v rokoch 1859—1870), ako aj Čadčan J. Frankl, ktorý v prvej polovici 1860-tych rokov v Paríži maľuje a na peštiansku výstavu posielal akvarelovaný historický obraz, predstavujúci bájneho slovenského pevcu Zábója.

Priam krstiteľské miesto zaujíma Francúzsko v tvorbe krajinára a figuralistu L. Mednyánszkeho, ktorý sa po krátkom parížskom štúdiu (1873) stal čoskoro účastníkom maliarskeho ruchu v Barbizone a ktorý mal roku 1897 v Paríži aj súbornú výstavu ako prvý umelec pôvodom zo Slovenska.

Počet výtvarníkov pochádzajúcich zo Slovenska a študujúcich v Paríži značne vzrástol na prelome minulého a začiatku nášho storočia, keď sa dovíšenie umeleckých štúdií v Paríži stáva temer módou. Je zaujímavé, že väčšina týchto maliarov a sochárov už neštuduje na oficiálnej parížskej akadémii, ako to bolo dovtedy, ale na školách súkromných, alebo — ako sa vtedy hovorilo — slobodných, najmä na známej Académie Julian (E. Ballo, F. Katona-Kleinberger, A. Boruth, E. Halász-Hradil, V. Bánsághi, R. Kühmayer a i.). Na samom konci tohto obdobia sa do Paríža dostal aj M. Schurmann, ktorý potom do konca 1920-tych rokov žil striedavo na Slovensku a v Paríži, kde bol ženbou viazaný aj rodinne. Umelecké vzťahy Francúzov k Slovensku nezaznamenávajú pritom temer žiadnu položku. Výzva, ktorú po návšteve Slovenska na konci 19. storočia francúzskym maliarom adresoval spisovateľ Jules Verne, ostala bez odozvy.

Obdobie medzi dvoma svetovými vojnami znamená pravý rozkvet vzťahov teraz už definitívne sa konštituujúceho slovenského umenia k umeniu francúzskemu. Významná je najmä skutočnosť,